

УДК 796+37.09

Оптимізація організаційно-педагогічних умов системи фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти

OPTIMIZATION OF ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF PHYSICAL EDUCATION SYSTEM IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

МОСКАЛЕНКО Наталія – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, проректор з наукової діяльності, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9162-5206>

СИДОРЧУК Тетяна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7129-1616>

КОШЕЛЕВА Олена – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання, Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту, вул. Набережна Перемоги, 10, м. Дніпро, 49094, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9085-6800>

MOSKALENKO Natalia – doctor of sciences in physical education and sports, professor, vice-rector for scientific activities, Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport, Naberezhna Peremohy str., 10, Dnipro, 49094, Ukraine

SYDORCHUK Tetiana – candidate of sciences in physical education and sports, associate professor, associate professor of the department of theory and methods of physical education, Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport, Naberezhna Peremohy str., 10, Dnipro, 49094, Ukraine

KOSHELEVA Olena – candidate of sciences in physical education and sports, associate professor, head of the department of theory and methods of physical education, Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport, Naberezhna Peremohy str., 10, Dnipro, 49094, Ukraine

DOI

Анотація. У статті представлено результати соціологічного опитування учителів фізичної культури та учителів початкових класів щодо задоволеності змістом освітніх реформ, зміною ролі вчителя в освітньому процесі. У процесі дослідження використано такі методи: аналіз науково-методичної літератури; педагогічний експеримент; соціологічні методи, методи математичної статистики. У дослідженні взяли участь 92 учителі фізичної культури та 66 учителів початкових класів Дніпропетровської області, які є висококваліфікованими фахівцями з великим досвідом роботи. Відповіді респондентів свідчать, що переважна більшість учителів ознайомлені зі змістом Державного стандарту початкової освіти, базової середньої освіти, освітніх програм, за якими працюють. Виявлена задоволеність змістом програм для початкової школи. Визначено деякі труднощі з реалізацією модельної програми для 5-6 класів, пов'язані із надмірною кількістю модулів, які не можна вивчити через нестачу часу, відсутність належної матеріально-технічної бази, організаційні недоліки. Результати свідчать, що загалом учителі використовують великий перелік сучасних форм, методів і технологій фізичного виховання для підвищення рухової активності учнів, але впровадження дистанційного навчання викликає утруднення в їх застосуванні. Отримані дані були підставою для визначення перспектив оптимізації організаційно-педагогічних умов системи фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти у сучасних умовах. Вони полягають у комплексному підході, який має включати в себе певні дії на державному (удосконалення матеріально-технічної бази, збільшення фінансування, удосконалення системи управління сферою фізичного виховання), локальному (розширення форм фізкультурно-оздоровчої роботи, розширення форм роботи для формування соціального і психічного здоров'я учнів, удосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу) та особистісному (підвищення кваліфікації, формування професійних компетентностей в оволодінні сучасними методами і технологіями, самоосвіта) рівнях.

Ключові слова: фізичне виховання, організаційно-педагогічні умови, учителі, удосконалення, оптимізація.

Summary. The article presents the results of a sociological survey of physical education teachers and primary school teachers regarding satisfaction with the content of educational reforms. The following methods were used during the research: analysis of scientific and methodical literature; pedagogical experiment; sociological methods, methods of mathematical statistics. The study involved 92 physical education teachers and 66 primary school teachers from Dnipropetrovsk region, who are highly qualified specialists with extensive experience. The respondents' answers show that the majority of teachers are familiar with the content of the State Standard of Primary Education, Basic Secondary

Education, and the educational programs they teach. Satisfaction with the content of programs for primary school was revealed. Some difficulties with the implementation of the model program for grades 5-6 have been identified. They are associated with an excessive number of modules that cannot be studied due to lack of time, the lack of an appropriate material and technical base, and organizational deficiencies. The results show that teachers use a large list of modern forms, methods and technologies of physical education to increase the motor activity of students, but the introduction of distance learning causes difficulties in their application. The obtained data were the basis for determining the prospects for optimizing the organizational and pedagogical conditions of physical education system in institutions of general secondary education in modern conditions. They consist of a comprehensive approach, which include certain actions at the state level (improvement of the material and technical base, increase in funding, improvement of the management system in the field of physical education), local level (expansion of forms of physical culture and health work, expansion of forms of work for the formation of social and mental students' health, improvement of educational and methodological support of the educational process) and personal (improvement of qualifications, formation of professional competences in mastering modern methods and technologies) levels.

Key words: physical education, organizational and pedagogical conditions, teachers, improvement, optimization.

Вступ. Фізична культура у школі як обов'язкова частина освітнього процесу зазнає значних трансформаційних змін, які пов'язані з імплементацією реформи «Нова українська школа» в заклади загальної середньої освіти. Основна мета реформи – змінити парадигму вітчизняної освіти та наблизити її до вимог Європейського Союзу.

Новий стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р., заснований на низці нововведень, що передбачають: компетентнісний та інтегрований підходи у навчанні, реалізацію принципу дитиноцентризму, вербальне оцінювання навчальних досягнень учнів під час уроків фізичної культури та інші [8; 10]. У цих умовах система освіти вимагає пошуку нових підходів до підвищення професійної компетентності вчителів, їх професійного розвитку і саморозвитку.

Аналіз останніх досліджень. У вересні 2020 року було затверджено Державний стандарт базової середньої освіти, який застосовується з 01 вересня 2022 року і є логічним продовженням освітньої концепції «Нова українська школа». Відповідно до цього стандарту впроваджується нова програма з фізичної культури для 5–6 класів, де пропонується більше 60 варіативних модулів з різних видів рухової активності, використання 3 варіативних модулів на одному уроці, присутність в одній спортивній залі двох-трьох класів тощо [5; 6]. Такий підхід зустрів неоднозначну реакцію з боку освітянської спільноти країни.

Для учнів 6–11 реалізовується навчальна програма з фізичної культури, заснована на принципі варіативності. Її основною метою є: формування в учнів стійкої мотивації щодо збереження свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовки; гармонійний розвиток природних здібностей та психічних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя [4; 13]. У той же час, визначено певні труднощі щодо втілення даної програми, пов'язані з неналежною матеріально-технічною базою закладів освіти, недостатнім урахуванням інтересів учнів до різних видів рухової активності, невиконанням вимог щодо нормативної кількості уроків фізичної культури, надмірною завантаженістю спортивних залів тощо [2; 11; 12].

Перетворення в системі освіти, які мали суттєвий вплив на організацію фізичного виховання, зміст та

структуру освітнього процесу, фізичний стан учнів, знайшли своє відображення у наукових дослідженнях Т. Круцевич, Н. Москаленко, Н. Пангелової, Н. Сороколїт, О. Шиян, Н. Кравченко, Н. Денисенко, Л. Севериної, Н. Табак та ін. Учені сходяться на думці, що реформування сучасної освіти висуває нові вимоги до педагогічних кадрів. Від того, як здійснюється фізкультурно-оздоровча робота в закладі освіти залежить не лише впровадження нововведень, але і якість проведення уроку, рівень рухової активності, фізичної підготовленості учнів та рівень фізичного, духовного, емоційного розвитку школяра [1; 3; 7; 9].

З огляду на це, нами досліджено ставлення учителів фізичної культури та учителів початкової школи до особливостей організації фізкультурно-оздоровчої роботи, змісту навчальних програм тощо для пошуку оптимальних шляхів удосконалення фізичного виховання в закладах освіти.

Мета дослідження – визначити шляхи оптимізації організаційно-педагогічних умов системи фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти, враховуючи ставлення учителів до змісту реформ.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проводились у Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту. У ході дослідження використано такі методи: аналіз науково-методичної літератури; педагогічний експеримент; соціологічні методи, методи математичної статистики.

З метою визначення перспектив оптимізації організаційно-педагогічних умов системи фізичного виховання в закладах освіти нами було проведено анонімне анкетування учителів фізичної культури (ФК) та учителів початкових класів, які викладають предмет «Фізична культура». В анкетуванні взяли участь 92 учителі фізичної культури та 66 учителів початкових класів Дніпропетровської області.

Серед учителів ФК 57,6% жінки, 42,4% – чоловіки. Серед учителів початкових класів 90,9% жінки і 9,1% – чоловіки.

Стаж роботи учителів ФК складає: до 5 років – 19,6%, від 5 до 15 років – 26%, від 15 до 25 років – 22,9%, більше 25 років – 31,5%.

Стаж роботи учителів початкових класів складає: до 5 років – 21,2%, від 5 до 15 років – 21,2%, від 15 до 25 років – 9,1%, більше 25 років – 48,5%.

Учителі ФК мають вищу освіту у 95,7% випадків, фахову передвищу – у 2,2%, професійну (професійно-технічну) – у 2,2%, неповну вищу – у 1,1%.

84,8% учителів початкових класів мають вищу освіту, 3% – фахову передвищу, 10,6% – професійну (професійно-технічну), 1,6% – неповну вищу.

Серед учителів ФК спеціалістами вищої категорії є 37% опитаних, спеціалістами першої категорії – 18,5%, спеціалістами другої категорії – 12%. Не мають категорії – 32,6% респондентів.

Спеціалістами вищої категорії є 37,9% учителів початкових класів, спеціалістами першої категорії – 16,7%, спеціалістами другої категорії – 10,6%, не мають категорії – 34,8%.

Також визначено наявність педагогічних звань: 15,8% учителів ФК і 15,6% учителів початкових класів мають звання учитель-методист, старшими учителями є 28,9% учителів ФК та 37,5% учителів початкових класів.

Таким чином, можна стверджувати, що у опитуванні взяли участь висококваліфіковані фахівці з великим досвідом роботи.

Результати свідчать, що 95,7% учителів ФК ознайомлені з Державним стандартом початкової освіти НУШ. Серед учителів початкової школи таких 98,5%.

Більшість учителів ФК (45,7%) працюють за типовою освітньою програмою, розробленою робочою групою під керівництвом О. Я. Савченко, 34,8% – за розробленою робочою групою під керівництвом Р.Б. Шияна. Інші не викладають у початковій школі.

Серед учителів початкової школи переважна більшість (89,4%) викладають за програмою, розробленою під керівництвом О. Я. Савченко, 10,6% – під керівництвом Р. Б. Шияна. Більшість учителів ФК (92,4%) задоволені змістом програми, за якою працюють. Серед учителів початкових класів таких ще більше – 98,5%.

З вересня 2022 року учні 5 класів навчаються за новою програмою з фізичної культури, яка спирається на Державний стандарт базової середньої освіти. 98,9% учителів ФК ознайомлені з цим стандартом. Більшість учителів (79,3%) задоволені змістом модельної навчальної програми «Фізична культура. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти.

При цьому, серед недоліків роботи за даною програмою учителі вказують на надмірну кількість модулів, які учні, через брак часу на їх вивчення, не можуть опанувати; відсутність належного матеріально-технічного забезпечення для цієї програми; велику кількість модулів, які вчитель фізичної культури самостійно викладати не може; організаційні труднощі щодо одночасного впровадження декількох модулів на уроці.

Переважна кількість учителів ФК (76,1%) ознайомлені з 60 варіативними модулями програми, при цьому методикою їх викладання володіють лише 35,9%. На питання «Скільки варіативних модулів Ви в змозі впровадити в освітній процес?» відповіді розподілились таким чином: до 10 (45,6%), від 10 до 15 (37%), від 15 і більше (10,8%). Інші не змогли відповісти.

Щодо витрат часу для ознайомлення дітей з усіма 60 модулями відповіді учителів були неоднозначними. Так, відповідь «багато» надали 14,1%, від 1 семестру

до 1 навчального року – 21,7%, від 1 до 2 років – 8,7%, протягом всього періоду навчання у середній школі – 14,1%. Важко відповісти було більшості учителів (41,3%).

Отже, основні труднощі реалізації даної програми пов'язані з її змістовним компонентом та організаційними аспектами побудови уроків.

При організації фізкультурно-оздоровчої роботи в закладі освіти учителі повинні використовувати різні підходи щодо формування в учнів мотивації до занять фізичною культурою і спортом, виховання потреби до збереження і зміцнення здоров'я. Як вказують учителі ФК, основними шляхами підвищення мотивації дітей до занять фізичною культурою і спортом є такі:

- власний приклад учителя, батьків, спортивних кумирів, просвітницька робота, пропаганда здорового способу життя (41,3%);

- залучення дітей до усіх форм фізкультурно-оздоровчої роботи, здебільшого в офлайн форматі (20,6%);

- використання сучасних методів навчання, цікаве викладання різних форм організації освітнього процесу (15,2%);

- наявність належної матеріально-технічної бази для занять різними видами рухової активності (10,8%);

- один учитель ФК запропонував впровадження зовнішнього незалежного оцінювання з фізичної культури і врахування цих результатів при вступі у заклади вищої освіти.

Учителі початкових класів вважають, що сприяти підвищенню мотивації учнів до занять фізичною культурою і спортом в більшій мірі будуть:

- використання сучасних методів навчання, цікаве викладання різних форм організації освітнього процесу (48,4%);

- власний приклад учителя, батьків, спортивних кумирів, просвітницька робота, пропаганда ЗСЖ (39,4%);

- залучення дітей до усіх форм фізкультурно-оздоровчої роботи, здебільшого в офлайн форматі (25,7%).

Для досягнення мети фізичного виховання учителі використовують різні сучасні методи і технології. Частота їх використання дещо відмінна у вчителів ФК та вчителів початкової школи: ігрові технології навчання застосовують 93,5% учителів ФК і 98,5% учителів початкових класів; технології онлайн-навчання застосовуються 79,3% учителів ФК і 86,3% учителів початкових класів; інтерактивні методи використовують 66,3% учителів ФК і 87,9% учителів початкових класів; диференційований підхід пропонують 53,3% учителів ФК і 56,1% учителів початкових класів; інтегрований підхід застосовується 45,7% учителів ФК і 60,6% учителів початкових класів; гендерний підхід використовують 40,2% учителів ФК і 21,2% учителів початкової школи; фітнес-технології пропонують учням 38% учителів ФК і 51,5% учителів початкових класів; технології олімпійської освіти застосовують 37,2% учителів ФК і 15,2% учителів початкових класів.

Серед основних форм роботи з фізичного виховання для учнів молодшого шкільного віку учителі застосовують: урок фізичної культури (87% учителів ФК і 98% учителів початкових класів); спортивні змагання

(76,1% учителів ФК і 83,3% учителів початкових класів), фізкультурні хвилини і паузи (72,8% учителів ФК і 93,9% учителів початкових класів), спортивні свята і розваги (69,9% учителів ФК і 93,9% учителів початкових класів), організовану рухливу перерву (58,7% учителів ФК і 63,3% учителів початкових класів), ранкову гігієнічну гімнастику (47,8% учителів ФК і 45,5% учителів початкових класів), секції з видів спорту (45,7% учителів ФК і 56,1% учителів початкових класів), спортивну годину в групі подовженого дня (39,1% учителів ФК і 48,5% учителів початкової школи).

Основні організаційні форми фізичного виховання також застосовуються учителями ФК для учнів середнього і старшого шкільного віку, але в різному співвідношенні: урок фізичної культури (94,6% – для середньої школи, 90,2% – для старшої школи); спортивні змагання (85,9% – для середньої школи, 84,8% – для старшої школи); спортивні свята і розваги (78,3% – для середньої школи, 72,8% – для старшої школи); секції з видів спорту (69,6% – для середньої школи, 77,2% – для старшої школи); фізкультурні хвилини і паузи (50% – для середньої школи, 27,2% – для старшої школи); РГГ (38% – для середньої школи, 23,9% – для старшої школи), організована рухлива перерва (34,8% – для середньої школи, 20,7% – для старшої школи), спортивна година (12% – для середньої школи). За відповідями учителів прослідковується тенденція до зниження з віком учнів застосування різних форм організації фізичного виховання в ЗЗСО.

Важливим аспектом для створення уявлення про якість процесу фізичного виховання в закладі освіти є контроль навчальних досягнень учнів з боку вчителя. Визначено, що учителі ФК здебільшого використовують підсумкову оцінку (87%), менше формувальну (39,1%). Учителі початкової школи в більшій мірі використовують формувальну оцінку (89,4%) і менше підсумкову (18,2%). Така ситуація може бути пов'язана з тим, що вчителі ФК більше працюють з учнями середнього і старшого шкільного віку, для яких формувальне оцінювання тільки починає впроваджуватися в рамках нової програми.

Більшість учителів (77,2% учителів ФК і 93,9% учителів початкової школи) мають позитивне ставлення до впровадження формувальної оцінки, вбачають в ньому можливість врахування індивідуальних особливостей дітей, залучення учнів до активної участі в освітньому процесі. Негативне ставлення мають 8,7% учителів ФК та 3% учителів початкових класів. Інші не визначились з відповіддю.

Учителі, які негативно ставляться до формувального оцінювання вказують, що у дітей знижується мотивація до занять фізичною культурою і спортом, така оцінка не мотивує їх до досягнення спортивних результатів.

Для виявлення заходів по залученню дітей до рухової активності нас цікавило питання щодо застосування учителями сучасних форм і засобів організації освітнього процесу. Так, 71,7% учителів ФК і 87,9% учителів початкових класів застосовують у своїй роботі флешмоби; 64,1% і 86,4% відповідно – квести;

43,5% і 50% відповідно – майстер-класи; 27,2% і 33,3% відповідно – фітнес-трекери і мобільні додатки; 22,8% і 18,2% відповідно – батли.

Слід зауважити, що в умовах дистанційного навчання використання як традиційних, так і інноваційних форм організації освітнього процесу викликає певні труднощі, на що і вказують респонденти.

Крім того, найбільшими труднощами в організаційному супроводі уроку учителі виділяють:

- нестачу інвентаря (68,5% учителів ФК і 75,8% учителів початкових класів);

- заняття одночасно декількох класів в спортивній залі (40,2% учителів ФК і 21,2% учителів початкових класів);

- недосконале володіння комп'ютером для організації онлайн-навчання (10,9% учителів ФК і 6,1% учителів початкових класів).

Також учителі зазначають, що дистанційне навчання фізичній культурі загалом представляє собою недосконалий процес, оскільки важко проконтролювати якість виконання учнями вправ, реакцію їх організму на навантаження тощо.

Для удосконалення професійних умінь та навичок учителі повинні постійно проходити підвищення власної кваліфікації, здобувати нові знання щодо організації та змісту освітнього процесу. Серед найбільш прийнятних форм підвищення кваліфікації учителі виділяють:

- курси підвищення кваліфікації (95,7% учителів ФК і 97% учителів початкових класів);

- науково-практичні конференції (52,2% учителів ФК і 48,5% учителів початкових класів);

- онлайн-стажування (33,7% учителів ФК і 43,9% учителів початкових класів);

- наукові семінари (23,9% учителів ФК і 36,4% учителів початкових класів);

- вивчення спеціальної літератури (23,9% учителів ФК і 34,8% учителів початкових класів).

Основною метою і підсумком проведеного опитування вчителів був пошук найбільш ефективних шляхів оптимізації організаційно-педагогічних умов системи фізичного виховання в ЗЗСО. На думку учителів, такими шляхами є:

- удосконалення матеріально-технічної бази закладу освіти (90,2% учителів ФК і 86,4% учителів початкових класів);

- збільшення фінансування сфери фізичного виховання (80,4% учителів ФК і 59,1% учителів початкових класів);

- впровадження інноваційних засобів, які викликають інтерес у школярів, сучасних методів і технологій організації занять відповідно до їх змістового наповнення: інтегрованого підходу, ігрових та інтерактивних методів тощо (69,6% учителів ФК і 78,8% учителів початкових класів);

- розширення форм фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями на основі використання квестів, майстер-класів, флешмобів, інформаційно-комунікаційних технологій (60,9% учителів ФК і 60,6% учителів початкових класів);

- розширення форм роботи для формування соціального і психічного здоров'я учнів: психопрофілактичні

заходи, залучення батьків, учителів, адміністрацій шкіл до організації і проведення різних форм та заходів (44,6% учителів ФК і 54,5% учителів початкових класів);

- удосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу; підвищення рівня кваліфікації учителів та професійна підготовка майбутніх фахівців в закладах вищої освіти щодо володіння методикою викладання різних варіативних модулів; підготовка учителів до впровадження і використання різних форм оцінювання навчальних досягнень учнів (формульованого та підсумкового) (33,7% учителів ФК і 43,9% учителів початкових класів);

- удосконалення системи управління сферою фізичного виховання (22,8% учителів ФК і 15,2% учителів початкових класів).

Висновки. Отже, результати опитування учителів фізичної культури та учителів початкових класів свідчать про загалом позитивне ставлення до реформ освіти, які зараз відбуваються у нашій країні. За твердженням респондентів, виникають певні труднощі організаційного характеру при проведенні різних

форм занять з фізичної культури як в офлайн, так і в онлайн форматі.

Враховуючи результати опитування учителів фізичної культури та учителів початкової школи, можна дійти висновку, що пошук шляхів оптимізації організаційно-методичних умов системи фізичного виховання повинен ґрунтуватися на комплексному підході, який має включати в себе певні дії на державному (удосконалення матеріально-технічної бази, збільшення фінансування, удосконалення системи управління сферою фізичного виховання), локальному (розширення форм фізкультурно-оздоровчої роботи, розширення форм роботи для формування соціального і психічного здоров'я учнів, удосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу) та особистісному (підвищення кваліфікації, формування професійних компетентностей в оволодінні сучасними методами і технологіями, самоосвіта) рівнях.

На основі отриманих даних окреслено перспективи удосконалення освітнього процесу з фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти у сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Булда А. А., Мухіна Г. І. Актуальні проблеми професійної підготовки сучасного вчителя для нової української школи. Психологічна культура вчителя в контексті викликів сучасності: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю [м. Тернопіль, 5-6 квіт. 2017 р.] / уклад. В. Є. Кавецький, А. В. Вихрущ, О. Я. Жизномірська [та ін.]. Тернопіль: Тайп, 2017. С. 39-41.
2. Грибан Г. П., Отрошко О. В., Солодовник О. В., Крук А. З., Засік Г. В., Пуздимір М. І., Гошко А. М. Формування професійних компетентностей учителя фізичної культури у здобувачів з використанням здоров'язбережувальних технологій навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2022. Вип. 6 (151). С. 46-51.
3. Денисенко Н. Г., Северина Л. Є., Табак Н. В. Модель формування готовності учителів фізичної культури нового покоління для потреб нової української школи. *Молодий вчений*. 2018. № 12.1 (64.1). С. 25-29.
4. Круцевич Т. Ю. Концепція удосконалення програм з фізичної культури у загальноосвітній школі. *Фізичне виховання в сучасній школі*. 2012. Вип. 2 (78). С. 8-9.
5. Круцевич Т., Червотока М. Стан фізичного здоров'я школярів у закладах загальної середньої освіти в різних умовах фізичного виховання в Україні. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2022. № 1. С. 34-41.
6. Модельна навчальна програма: «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти, 2021. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/fizychna-kul-tura/#:~:text=Модельна%20навчальна%20програма%20«Фізична%20культура.%205-6%20класи»%20для,Лакіза%20О.%20М.%20С%20Косик%20В.%20М.%20та%20інші%29> (дата звернення: 02.08.2023).
7. Москаленко Н., Круцевич Т., Пангелова Н. Теоретичні аспекти проблеми контролю та оцінки навчальних досягнень школярів з фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2021. № 2. С. 101-110.
8. Москаленко Н. В., Сороколіт Н. С., Турчик І. Х. Ключові компетентності у фізичному вихованні школярів в рамках реформи «Нова українська школа». *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. 2019. Вип. 5 (113) 19. С. 223-228.
9. Подгорна В.В., Дроздова К.В. Особливості діяльності вчителя фізичної культури в умовах нової української школи. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2019. № 1 (157). С. 147-151.
10. Сороколіт Н. Розвиток професійних компетентностей учителів фізичної культури в умовах нової української школи. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2022. № 2 (58). С. 22-28.
11. Сороколіт Н. С., Римар О. В., Боднарчук О. М. Порівняльний аналіз ставлення учителів фізичної культури до освітніх реформ в закладах загальної середньої освіти. *Фізичне виховання, спорт та культура здоров'я в сучасному суспільстві*. 2020. № 2. С. 20-25.
12. Сороколіт Н. С. Удосконалення фізичного виховання учнів 5-9 класів із застосуванням варіативних модулів навчальної програми: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту. Львів, 2015. 20 с.
13. Трачук С., Круцевич Т., Мамедова І. Умови для реалізації модульного підходу на уроках фізичної культури в сільських і міських закладах загальної середньої освіти. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2022. № 2. С. 101-110.

References

1. Bulda A. A., Mukhina H. I. (2017). Aktualni problemy profesiinoi pidhotovky suchasnoho vchytelia dlia novoi ukrainiskoi shkoly [Actual problems of professional training of modern teachers for the new Ukrainian school]. *Psychologichna kultura*

vchytelia v konteksti vyklykiv suchasnosti: zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastyu [m. Ternopil, 5-6 kvit. 2017 r.] / uklad. V. С. Kavetskii, A. V. Vikhrushch, O. Ya. Zhiznomirskia [ta in.]. Ternopil: Taip, 39–41 [in Ukrainian].

2. Hryban H. P., Otroshko O. V., Solodovnyk O. V., Kruk A. Z., Zasik H. V., Puzdymir M. I., Hoshko A. M. (2022). Formuvannia profesiinykh kompetentnosti uchytelia fizychnoi kultury u zdobuvachiv z vykorystanniam zdoroviazberezhuvalnykh tekhnolohii navchannia [Formation of professional competences of a physical culture teacher in students with the use of health-saving teaching technologies]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova – Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*, 6 (151), 46–51 [in Ukrainian].

3. Denysenko N. H., Severyna L. Ie., Tabak N. V. (2018). Model formuvannia hotovnosti uchyteliv fizychnoi kultury novoho pokolinnia dlia potreb novoi ukrainskoi shkoly [The model of formation of the readiness of physical education teachers of the new generation for the needs of the new Ukrainian school]. *Molodyi vchenyi - A young scientist*, 12.1 (64.1), 25–29 [in Ukrainian].

4. Krutsevych T. Iu. (2012). Kontseptsiiia udoskonalennia prohram z fizychnoi kultury u zahalnoosvitnii shkoli [The concept of improving physical culture programs in secondary schools]. *Fizychno vykhovannia v suchasni shkoli – Physical education in a modern school*, 2 (78), 8–9 [in Ukrainian].

5. Krutsevych T., Chervotoka M. (2022). Stan fizychnoho zdorovia shkoliariv u zakladakh zahalnoi serednoi osvity v riznykh umovakh fizychnoho vykhovannia v Ukraini [The state of physical health of schoolchildren in institutions of general secondary education in different conditions of physical education in Ukraine]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia – Sports Bulletin of the Dnieper Region*, 1, 34–41 [in Ukrainian].

6. Modelna navchalna prohrama: «Fizychna kultura. 5-6 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Model curriculum: «Physical culture. 5-6 classes» for institutions of general secondary education], 2021. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchalni-prohramy/fizychna-kul-tura/#:~:text=Модельна%20навчальна%20програма%20«Фізична%20культура.%205-6%20класи»%20для,Лакіза%20О.%20М.%20С%20Косик%20В.%20М.%20та%20інші%29> (accessed: 02.08.2023) [in Ukrainian].

7. Moskalenko N., Krutsevych T., Panhelova N. (2021). Teoretychni aspekty problemy kontroliu ta otsinky navchalnykh dosiahnen shkoliariv z fizychnoi kultury [Theoretical aspects of the problem of control and assessment of educational achievements of schoolchildren in physical culture]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia – Sports Bulletin of the Dnieper Region*, 2, 101–110 [in Ukrainian].

8. Moskalenko N. V., Sorokolit N. S., Turchyk I. Kh. (2019). Kliuchovi kompetentnosti u fizychnomu vykhovanni shkoliariv v ramkakh reformy «Nova ukrainska shkola» [Key competencies in the physical education of schoolchildren within the framework of the «New Ukrainian School» reform]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova – Scientific journal of the NPU named after M. P. Drahomanova*, 5(113), 223–228 [in Ukrainian].

9. Podhorna V. V., Drozdova K. V. (2019). Osoblyvosti diialnosti vchytelia fizychnoi kultury v umovakh novoi ukrainskoi shkoly [Peculiarities of the activity of a physical culture teacher in the conditions of the new Ukrainian school]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. Serii: pedahohichni nauky – Bulletin of the Chernihiv Collegium National University named after T. G. Shevchenko*, 1 (157), 147–151 [in Ukrainian].

10. Sorokolit N. (2022). Rozvytok profesiinykh kompetentnosti uchyteliv fizychnoi kultury v umovakh novoi ukrainskoi shkoly [Development of professional competencies of physical education teachers in the conditions of the new Ukrainian school]. *Fizychno vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi – Physical education, sports and health culture in modern society*, 2 (58), 22–28 [in Ukrainian].

11. Sorokolit N. S., Rymar O. V., Bodnarchuk O. M. (2020). Porivnialnyi analiz stavlennia uchyteliv fizychnoi kultury do osvitnikh reform v zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Comparative analysis of the attitude of physical culture teachers to educational reforms in institutions of general secondary education]. *Fizychno vykhovannia, sport ta kultura zdorovia v suchasnomu suspilstvi – Physical education, sports and health culture in modern society*, 2, 20–25 [in Ukrainian].

12. Sorokolit N. S. (2015). Udoskonalennia fizychnoho vykhovannia uchniv 5 – 9 klasiv iz zastosuvanniam variatyvnykh moduliv navchalnoi prohramy [Improvement of physical education of students of grades 5-9 with the use of variable modules of the curriculum]: avtoref. dis. ... kand. nauk z fiz. vikhovannya i sportu. Lviv [in Ukrainian].

13. Trachuk S., Krutsevych T., Mamedova I. (2022). Umovy dlia realizatsii modulnoho pidkходу na urokakh fizychnoi kultury v silskykh i miskykh zakladakh zahalnoi serednoi osvity [Conditions for the implementation of a modular approach in physical education lessons in rural and urban institutions of general secondary education]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia – Sports Bulletin of the Dnieper Region*, 2, 101–110 [in Ukrainian].